

PROFESSZOR BARTOS FÜLÖP, A NAGY MAGYAR ELHUNYT

1857-1946

California magyarsága őszinte részvétellel értesült a mult héten, hogy a los angelesi magyar kolónia egyik legtiszteltebb alakja, Bartos Fülöp tanár, életének 89-ik évében elköltözött az élők sorából. Halálát, amely január 31-n érte, szívszélhűdés okozta. Magas kora dacára Bartos tanár, "a professzor ur", — ahogy mindenki hívta — jó egészségnek és főleg teljes szellemi frissességnek örvendett, szívesen járt társaságba és életének 52 éven át hű társával gyakran látta vendégül házában Los Angeles és környéke magyarjait. Bárhol megfordult Bartos professzor, mindenütt csodálattal szemlélték szellemi töretlenségét, nagy műveltségének és tudásának sugárzását. Halála valóban hirtelen és meglepetésszerűen érte nemcsak feleségét, de barátait is, akik közé büszkén sorolja magát a "Californiai Magyarság" szerkesztője is.

Bartos Fülöp professzorral egy nagy magyarral lett kevesebb a világon. Mert a nagy polihisztor, nyelvtudós és filozofus, aki már 24 éve volt az Egyesült Államok polgára, soha egy percig sem szűnt meg magyarnak lenni és semmi sem foglalkoztatta erősebben, mint hazája, annak nyelve és sorsa. Magyarország legboldogabb korának volt gyermeke. Tíz évvel a kiegyezés előtt született, kis gimnazistaként élte meg Erdély végleges visszacsatolását Magyarországhoz, Horvátországnak a magyar koronához való kapcsolását s végigélte a magyar liberalizmus fejlődésének egész ötvenéves periódusát. Francia és német nyelv tanára volt. Több esztendőn a párisi Sorbonne-on tökéletesítette tudását, három évig Párisban Munkácsy Mihály titkára volt és a nagy magyar zseni mellett fejlesztette érzékét a művészetek iránt. Olyan erős volt azonban benne a vágy hazája iránt, hogy Bartos Fülöp, kit nagy képességei már korán az egyetemi tanári állásra kvalifikáltak volna, még Budapesten sem érezte magát egészen "otthon", hanem a magyar vidékre kívánczozott és kérésére a szegedi reálgimnázium tanárává nevezték ki. Ott ismerkedett meg 1895-ben feleségével is, akivel két év előtt itt Californiában ünnepelte boldog házasságának arany évfordulóját. Később a nagyhirű professzort mégis felvitték Budapestre, hol előbb a Keleti Akadémián, majd

megalakulása után a Közgazdasági Egyetemen generációkat tanított a francia és német nyelvekre, de mindenekelőtt arra, hogy magyarnak kell lenni. Egyetlen fia az első háború áldozata lett. Bartos professzor, aki hazatérő tiszteket képzett ki akkor gyakorlati pályákra, nem taníthatta saját fiát. Ez érlelte meg benne az elhatározást, hogy kivándorol Amerikába. Itt Clevelandban, a Young Men Christian Association iskolában folytatta tanári működését és rengeteg barátot szerzett nemcsak önmagának, hanem Magyarországnak is. Itt fedezte fel, hogy mennyi hibás adatot tartalmaznak az angol nyelvű tankönyvek Magyarországról. És itt fogott bele élete nagy munkájába: kiküszöbölni minden amerikai és angliai tankönyvből minden téves adatot Magyarországról. 1200 ilyen tankönyvet dolgozott fel és sok száz könyv helyesbített kiadást adott, mert Bartos professzor "ügyelt Magyarországra." Erről szóló könyve, sajnos, kéziratban maradt s ezt özvegye fogja sajtó alá rendezni.

A szellemieg örökké mozgó nagy magyar ott volt feleségével mindenütt, ahol a magyar ügyért tenni lehetett valamit. 1938-ban súlyos csapás érte a Bartos-házaspárt: híres orvosleányuk, a kiváló gyermekgyógyász, aki az első nő volt Ohio államban, aki megkapta az aranykulcsos honorary fraternity degree-t, meghalt. Ekkor költöztek el Clevelandból Californiába, míg másik leányuk — aki most csak a temetés után értesült édes apja haláláról — Washingtonban maradt állami szolgálatban. Itt Californiában aztán Bartos professzor tovább dolgozott a magyarság érdekében és nagyban készült, hogy 1946 augusztusban "hazautazik Szent István napjára". Ezt az álmát már nem valósíthatta meg.

Barátainak és tisztelőinek nagy serege kísérte utolsó útjára Bartos professzort február 1-én, a Rosedale Cemeterybe. A magyar kolónia nevében Békeffy Imre, amerikai barátai nevében pedig Mr. Maurice Armi méltatta a köztisztelt, nagy magyar érdemeit. Ők tolmácsolták az özvegynek nemcsak az amerikai, de az ő hazai magyarság részvétét is. "Bartos professzor hiányozni fog itt is, odaát is, és mindenütt, ahol magyarok élnek.

